

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2024-65-24D
Rīgā

19.11.2024.

Nr. 6-6/51

Satiksmes ministrijai

Rīgas valstspilsētas pašvaldības
Ārtelpas un mobilitātes departamentam

Zināšanai:

Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijai

Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei

Par diskrimināciju invaliditātes dēļ

Latvijas Republikas tiesībsargs ir izskatījis pārbaudes lietu Nr. 2024-65-24D, kas ierosināta, pamatojoties uz personas (turpmāk – iesniedzēja) iesniegumu¹ (turpmāk – iesniegums) par iespējamu diskrimināciju invaliditātes dēļ, saistībā ar ierobežojumiem piekļuvei dzīvesvietai Vecrīgā un kompetento iestāžu bezdarbību vides piekļūstamības nodrošināšanā personām ar invaliditāti.

I Tiesiskie un faktiskie apstākļi

[1] Iesniegumā norādītā informācija

Iesniedzēja un tās ģimene, kurā ietilpst divas personas ar invaliditāti, dzīvo Vecrīgā – īpašumā, kas atrodas uz Laipu ielas un kas ir šo personu deklarētā un faktiskā dzīvesvieta (turpmāk – Īpašums). Iesniedzējas ģimenes locekļiem, kam noteikta invaliditāte, ikdienā nepieciešams izmantot speciāli paredzētu un pielāgotu mehānisko transportlīdzekli, piemēram, ārstu apmeklējumiem.

¹ Tiesībsarga birojā reģistrēts 19.02.2024. ar Nr. 235

Laipu iela ir viena no Vecrīgas ielām, kam uzstādīta Ministru kabineta 2015. gada 2. jūnija noteikumu Nr. 279 "Ceļu satiksmes noteikumi" (turpmāk – CSN) 2.19. apakšpunktā minētā 417. ceļa zīme (turpmāk – CSN 417. zīme) un noteikts kopīga gājēju un velosipēdu ceļa statuss (turpmāk – īpašais statuss). CSN 98. punkts liedz pa ceļu ar īpašo statusu pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, pat, ja tas ir vienīgais ceļš, lai piekļūtu dzīvesvietai. Minētā iemesla dēļ Iesniedzējai un tās ģimenes locekļiem liegta piekļuve īpašumam un dzīvesvietai ar mehānisko transportlīdzekli, nepārkāpjot normatīvo aktu noteikumus.²

Iesniedzēja ir vērsusies Rīgas valstspilsētas pašvaldības Ārtelpas un mobilitātes departamentā (iepriekšējais nosaukums – Rīgas domes Satiksmes departaments) (turpmāk – Pašvaldība), taču situācijai nav rasts risinājums.

[2] Kompetento institūciju sniegtā informācija tiesībsargam

Tiesībsargs, saskaņā ar Tiesībsarga likuma 13. panta 11. punktu, vērsās Pašvaldībā³, Satiksmes ministrijā (turpmāk – Ministrija)⁴, Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijā⁵ (turpmāk – Policija), kā arī Nacionālajā kultūras mantojuma pārvaldē⁶ (turpmāk – Kultūras mantojuma pārvalde), lai noskaidrotu informāciju par vides piekļūstamību personām ar invaliditāti Vecrīgā Iesniegumā minētajā gadījumā, tostarp par iespējām šīm personām piekļūt savai dzīvesvietai un īpašumam. Papildus, 2024. gada 10. oktobrī, notika tiešsaistes sanāksme starp tiesībsargu un Pašvaldību.

[2.1] Pašvaldības sniegtā informācija⁷

- i. Vecrīga ir Rīgas vēsturiskā centra (turpmāk – RVC) sastāvdaļa, kas, savukārt, ir atzīts par UNESCO Pasaules kultūras mantojumu. Atsevišķām Vecrīgas ielām īpašais statuss noteikts, lai saglabātu un attīstītu Vecrīgu, kā valsts nozīmes pilsētībūvniecības un arhitektūras pieminekli un kā RVC sastāvdaļu. Vecrīgas blīvā apbūve un šaurās ielas nav piemērotas mehānisko transportlīdzekļu satiksmei, līdz ar to labvēlīgi apstākļi vides saglabāšanai un

---

² Piemēram, Policija, 25.01.2024. ir pieņēmusi lēmumu Par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu un soda piemērošanu par CSN 98. punkta pārkāpumu.

³ Tiesībsarga 07.03.2024. vēstule Nr. 6-1/181 un 10.10.2024. vēstulē Nr. 6-1/730

⁴ Tiesībsarga 07.03.2024. vēstule Nr. 6-1/182 un 04.04.2024. vēstule Nr. 6-1/250

⁵ Tiesībsarga 07.03.2024. vēstule Nr. 6-1/185

⁶ Tiesībsarga 20.05.2024. vēstulē Nr. 6-1/342 un 11.07.2024. vēstulē Nr. 6-1/488

⁷ Vēstulēs, kas Tiesībsarga birojā reģistrētas 02.04.2024. ar Nr. 6-1/259, 16.04.2024. ar Nr. 6-1/297, 23.10.2024. ar Nr. 6-1/812, 01.11.2024. e-pasta vēstulē, kā arī 10.10.2024. rīkotajā Tiesībsarga biroja pārstāvju MS Teams sapucē ar Pašvaldības pārstāvjiem.

attīstībai sasniedzami, ierobežojot mehānisko transportlīdzekļu satiksmi un paredzot gājēju un velosipēdu kustības prioritāti.

- ii. Augstāk minētā mērķa sasniegšanai Pašvaldība, saskaņā ar RVC saglabāšanas un aizsardzības likumu (turpmāk – RVC aizsardzības likums) un Ministru kabineta 2004. gada 8. marta noteikumiem Nr.127 “RVC saglabāšanas un aizsardzības noteikumi”, 2006. gada 7. februāra saistošajos noteikumos Nr.38 “RVC teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 38) Vecrīgas teritoriju iezīmēja kā īpašu teritoriju un noteica atšķirīgas prasības transporta un satiksmes organizācijai. Attiecīgi, daļai Vecrīgas ielu tika uzstādīta CSN 417. zīme un noteikts īpašais statuss (gājēju, velosipēdu un elektroskrejriteņu satiksme).
- iii. CSN 98. punkts aizliedz pa ceļiem ar īpašo statusu, tāpat arī pa ietvēm, gājēju ceļiem, velosipēdu ceļiem, gājēju un velosipēdu ceļiem un velojoslām, pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, izņemot 1) ceļu uzturēšanas un komunālo dienestu (piemēram, elektroapgādes, siltumapgādes) transportlīdzekļus, ja tie veic ceļu uzturēšanas, remonta vai avārijas seku likvidēšanas darbus, 2) specializētos tūristu transportlīdzekļus (izņemot pa ietvēm), kā arī, ar attiecīgu pašvaldības lēmumu un tās noteiktajos laika posmos, 3) transportlīdzekļus, kas 3.1) apkalpo tirdzniecības vai citus uzņēmumus, vai 3.2) veic ar īpašumu apsaimniekošanu saistītus darbus. Ievērojot minēto, Pašvaldība, pamatojoties uz CSN 98. punktu un tajā ietvertu pilnvarojumu, 2009. gada 10. janvāra Rīgas domes izpilddirektora rīkojumā Nr.2-ir⁸ (turpmāk – Rīkojums) noteica laika posmus, kad pa Vecrīgas ielām ar īpašo statusu atļauts braukt un stāvēt transportlīdzekļiem, kas apkalpo tirdzniecības vai citus uzņēmumus, vai veic ar īpašumu apsaimniekošanu saistītus darbus, atļaujot tiem braukt un stāvēt Vecrīgas ielās ar īpašo statusu darba dienās no plkst. 6.00 līdz plkst. 12.00, bet sestdienās, svētdienās un svētku dienās no plkst. 6.00 līdz plkst. 14.00.
- iv. Pašvaldība piekrīt, ka īpašā statusa noteikšana Vecrīgas ielām ierobežo personu, kas dzīvo Vecrīgā, vai kam tur pieder īpašums, tiesības, taču ar Rīkojumu tiek nodrošināts samērīgs līdzsvars sabiedrības un indivīda interesēs. Samērīgums tiek panākts, pirmkārt, noteiktos laika posmos pieļaujot šo personu tiesības ar mehānisko transportlīdzekli piekļūt dzīvesvietai vai īpašumam un, otrkārt, plaši interpretējot CSN 98. minēto jēdzienu

---

⁸ 11.04.2016. izdarīti grozījumi Rīkojumā

“apsaimniekošana”. Attiecīgi, personām iebraukšana Vecrīgas ielās ar īpašo statusu nav liegta pilnībā, bet tikai ierobežota, un Rīkojums nosaka laika posmus, kad iebraukšana atļauta. Lai arī CSN 98. punkta regulējums neparedz izņēmumus attiecībā uz personām ar invaliditāti, tomēr Pašvaldība tos attiecina arī uz šīm personām – saprotot šo personu nepieciešamību pārvietoties ar mehānisko transportlīdzekli, kā arī tāpēc, ka Pašvaldība nevar personām ar invaliditāti izsniegt speciālas atļaujas⁹, lai atkāptos no CSN regulējuma.

Pašvaldība piekrīt¹⁰, ka izvēlētais risinājums ir problemātisks personu ar invaliditāti vides pieklūstamības kontekstā, taču tas tika izvēlēts kā galējais līdzeklis legítimā mērķa sasniegšanai, jo citu iespēju nebija. Proti, Vecrīgas īpašais statuss prasa, lai Vecrīga tiktu sargāta no tās izmantošanas braukšanai tranzītā (virzienā no Vanšu tilta, 11. novembra krastmalas, Smilšu ielas, Zigfrīda Annas Meierovica bulvāra un Aspazijas bulvāra).

Iepriekšējais Pašvaldības izmantotais risinājums bija atļauju un barjeru sistēmas izmantošana, taču no tās nācās atteikties divu apsvērumu dēļ – pirmkārt, uz to norādīja Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija¹¹ un, otrkārt, šo sistēmu ļaunprātīgi izmantoja privātpersonas (tajā laikā Vecrīgā bija dzīvokļi, kuros deklarētas līdz pat divdesmit trim personām, lai tās varētu šo sistēmu izmantot). Meklējot citus risinājumus, Pašvaldībai secināja, ka liela daļa Pašvaldības ideju nebija iespējama CSN regulējuma dēļ. Attiecīgi, Pašvaldība nonāca pie secinājuma, ka piemērotākais risinājums legítimā mērķa sasniegšanai bija mainīt atsevišķām Vecrīgas ielām funkciju – padarot tās par ceļiem ar gājēju prioritāti. Tas tika darīts, uzstādot CSN 417. zīmi un nosakot īpašo statusu. Papildu, vietās, kur tas nebija iespējams, tika uzstādīti fiziski šķēršļi (metāla stabiņi).

- v. 2024. gada 13. maijā¹² Pašvaldība vērsās Latvijas Republikas Saeimas Juridiskajā komisijā un Ministrijā, informējot, ka tā saskaras ar situācijām, kad CSN normatīvais regulējums ierobežo vides pieklūstamību personām ar invaliditāti, un mēģinot aktualizēt jautājumu par grozījumu nepieciešamību CSN, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti tiesības uz vides pieklūstamību CSN 98. punktā minētajā gadījumā. 2024. gada 22. oktobrī¹³ Pašvaldība to darīja atkārtoti.

---

⁹ Ceļu satiksmes likuma 45. panta pirmā daļa

¹⁰ 10.10.2024. MS Teams sanāksme starp Pašvaldību un tiesībsargu

¹¹ Līdz 01.07.2024. – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

¹² Pašvaldības 13.05.2024. vēstule Nr. AMD-24-777-nd

¹³ Pašvaldības 22.10.2024. vēstule Nr. AMD-24-5282-nd

[2.2] Ministrijas sniegtā informācija

Ministrija 2024. gada ietvaros tiesībsargam un Pašvaldībai sniedza sekojošu informāciju.

[2.2.1] Tiesībsargam, 2024. gada **aprīlī**, tika sniegta šāda informācija¹⁴

- i. Ceļu satiksmes likuma 6. pants noteic, ka satiksme organizē ceļa pārvaldītājs. Pārvaldītājs lemj par satiksmes organizācijas risinājumu, kas atbilst konkrētajai situācijai un sabiedrības interesēm, t. sk. ielu apzīmējot ar CSN 417. zīmi un nosakot ceļam īpašo statusu. Konkrētajā situācijā ceļa pārvaldītājs ir Pašvaldība, kurai jābūt zināmiem visiem apsvērumiem, izvēloties konkrēto satiksmes organizācijas risinājumu.
- ii. Nevienā normatīvajā aktā nav iespējams paredzēt visus izņēmumus, līdz ar to šaubu gadījumā tie ir jātulko labvēlīgāk privātpersonai, tostarp ievērojot ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (turpmāk – Konvencija) minētās tiesības. Attiecīgi, CSN 98. punktā noteiktie izņēmumi pēc analogijas būtu piemērojami arī personu ar invaliditāti piekļūstamībai dzīvesvietai. Minētajām personām jāvēršas Pašvaldībā ar iesniegumu par nepieciešamību ar mehānisko transportlīdzekli piekļūt dzīvesvietai un Pašvaldībai jāizvērtē satiksmes organizēšanas veids, kā privātpersonai piekļūt savai dzīvesvietai. Tāpat, šaubu gadījumā, CSN 98. punkts būtu jātulko par labu personai arī jebkuru citu personu piekļūstamībai dzīvesvietai.
- iii. Vienlaikus jāņem vērā, ka Ceļu satiksmes likuma 6. pants uzliek pārvaldītājam pienākumu nodrošināt, lai ceļš pastāvīgi tiktu uzturēts satiksmei drošā stāvoklī atbilstoši normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā. Ņemot vērā ielu šaurību Vecrīgā, satiksme būtu organizējama tā, lai neapdraudētu satiksmes dalībnieku drošību. Minētais nozīmē, ka Pašvaldība ir tiesīga noteikt arī tikai atsevišķus laikposmus, kad pa ceļu ar īpašo statusu satiksme ir atļauta. Katrs gadījums ir vērtējams individuāli.

[2.2.2] Pašvaldībai, 2024. gada **maijā**, tika sniegta šāda informācija¹⁵

- i. CSN 98. punkts nepieļauj pa ceļiem ar īpašo statusu braukt ar mehānisko transportlīdzekli, kas pārvadā personas ar īpašām vajadzībām. Šāda atļauja nav ietverta arī citu Eiropas Savienības valstu ceļu satiksmei reglamentējošajos normatīvajos aktos.

---

¹⁴ Vēstulēs, kas Tiesībsarga birojā reģistrētas 02.04.2024. ar Nr. 6-1/257 un 12.04.2024. ar Nr. 6-1/289

¹⁵ Ministrijas 27.05.2024. vēstule Nr. 04.2-02/1965

- ii. CSN 417. zīme nevienai no personām, kas dzīvo un kam pieder īpašums tās darbības zonā, neļauj tieši piekļūt savam īpašumam un dzīvesvietai ar mehānisko transportlīdzekli, tāpēc šādos gadījumos personām ar īpašām vajadzībām un kustību traucējumiem tiešu piekļuvi īpašumam vai dzīvesvietai var nodrošināt citā veidā, kas nav saistīts ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, piemēram, izmantojot speciālus līdzekļus.
- iii. Mehānisko transportlīdzekļu kustība pa gājēju ceļu ir pretrunā tā funkcionālajam mērķim un ievērojami apdraudētu ceļu satiksmes dalībnieku drošību. Gājēju ceļi ir neliela pilsētvides daļa un jebkādas izmaiņas tajā jāvērtē ievērojot samērīguma principu – lai arī vides piekļūstamība personām ar invaliditāti ir svarīga, tomēr **gājēju ceļa galvenais mērķis ir nodrošināt gājēju un velosipēdistu drošību**, tāpēc šīs intereses ir līdzsvarojams un vides piekļūstamība īstenojama, izmantojot citus alternatīvus risinājumus. Mehāniskajiem transportlīdzekļiem, kas apzīmēti ar invaliditātes stāvvietu izmantošanas karti, CSN jau paredz atsevišķas atkāpes uz noteiktu CSN ievērošanu, tādējādi ievērojami uzlabojot šo personu mobilitāti.

[2.3] Policijas sniegtā informācija¹⁶

- i. CSN 417. zīmes darbības zonā atļauts braukt tikai ar velosipēdiem un elektroskrejriteņiem, kā arī pārvietoties gājējiem. CSN 98. punkts liedz pa ceļiem ar īpašo statusu braukt mehāniskajiem transportlīdzekļiem, vienlaikus uzskaitot konkrētus izņēmumus. Transportlīdzekļu vadītājiem, kuriem ir izsniegta invaliditātes stāvvietu izmantošanas karte, nav tiesību pa minētajiem ceļiem pārvietoties ar mehānisko transportlīdzekli, pat ja tas ir vienīgais piekļūšanas ceļš dzīvesvietai, jo Ministru kabinets nav paredzējis plašākas atkāpes no CSN 98. punktā uzskaitītā un nav paredzējis tiesības pašvaldībām paplašināti vērtēt gadījumus, kad būtu pamatoti atļaut pa ceļiem ar īpašo statusu ar mehāniskajiem transporta līdzekļiem pārvietoties arī citām personām. Policijai, savukārt, jārikojas stingrā saskaņā ar tiesību aktiem un nav tiesību tos patvaļīgi paplašināti interpretēt.
- ii. Citās CSN normās jau ir paredzēti dažādi izņēmumi transportlīdzekļu vadītājiem ar izsniegtu invaliditātes stāvvietu izmantošanas karti¹⁷ – Policijas ieskatā, tie būtu pārskatāmi un

¹⁶ Vēstulē, kas tiesībsarga birojā reģistrēta 22.03.2024. ar Nr. 6-1/231

¹⁷ Piemēram – 1) CSN 263. apakšpunkts [...] 302. ceļa zīme "Braukt aizliegts", 303. ceļa zīme "Mehāniskajiem transportlīdzekļiem braukt aizliegts" un 327. ceļa zīmes "Stāvēt aizliegts" darbība neattiecas uz automobiļiem, kas apzīmēti ar invalīdu stāvvietu izmantošanas karti; 2) CSN 266. apakšpunkts [...] 326. ceļa zīmes darbības zonā atļauta: personu ar invaliditāti iekāpšana transportlīdzekļos, kas apzīmēti ar invalīdu stāvvietu izmantošanas karti, vai

paplašināmi attiecībā uz vides piekļūstamības nodrošināšanu personām ar invaliditāti arī konkrētajā gadījumā. To varētu darīt, vai nu vispārējā kārtībā paredzot transportlīdzekļu vadītājiem, kuriem piešķirta invaliditātes stāvvietu izmantošanas karti, tiesības atkāpties no CSN prasībām, ja tas tiešā mērā saistīts ar vides nepiekļūstamību personām ar invaliditāti, vai paplašinot CSN 98. punktā noteiktās pašvaldības tiesības izsniegt speciālas atļaujas arī transportlīdzekļu vadītājiem, kuriem izsniegtas invaliditātes stāvvietu izmantošanas kartes, gadījumos, ja dzīvesvietai nav citu piebraukšanas iespēju. Tādā gadījumā vajadzētu izanalizēt situāciju no visiem aspektiem, novēršot ļaunprātīgu minēto tiesību izmantošanu.

[2.4] Kultūras mantojuma pārvaldes sniegtā informācija¹⁸

Laipu iela atrodas UNESCO pasaules kultūras mantojuma vietas „RVC”, valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Rīgas pilsētas vēsturiskais centrs” un valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļa „Vecrīgas arheoloģiskais komplekss” teritorijā. Kultūras mantojuma pārvalde atbalsta tādu vēsturiskās vides saglabāšanu, kas dod iespēju vietās un objektos nodrošināt pilnvērtīgu dzīvi, pieļaujot tādus papildinājumus, kas negatīvi neietekmē kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu. Transporta klātbūtne vēsturiskā pilsētvidē ir pastāvējusi vienmēr, tikai transporta līdzekļi bijuši atšķirīgi, un mūsdienās ir svarīgi ievērot braukšanas kultūru. RVC aizsardzības likuma kontekstā nevar liegt personām ar invaliditāti piekļuvi RVC teritorijai, t.sk. mājoklim, kas tajā atrodas.

I Normatīvais regulējums

[3] Diskriminācijas aizliegums

Latvijas Republikas Satversmes 91. panta otrais teikums paredz diskriminācijas aizliegumu, vienlaikus neuzskaitot diskriminācijas kritērijus¹⁹ – tie pantā “jāielasa”, izmantojot tiesību normu interpretācijas metodes.²⁰ Invaliditāte ir viens no Satversmes 91. pantā ietilpstošajiem kritērijiem, uz kuru pamata diskriminācija ir aizliegta.²¹

---

izkāpšana no tiem; 3) atbilstoši CSN 276.18. apakšpunktam stāvēt aizliegts uz visiem ceļiem teritorijā, kurā iebraukšana apzīmēta ar 523. ceļa zīmi “Stāvēšanas aizlieguma zona”. Zīmes darbība neattiecas uz automobiļiem, kas apzīmēti ar invalīdu stāvvietu izmantošanas karti.

¹⁸ Vēstulēs, kas Tiesībsarga birojā reģistrētas 02.07.2024. ar Nr. 6-1/496 un 07.08.2024. ar Nr. 6-1/586

¹⁹ [Latvijas Republikas Satversme](#). Pieņemta 15.02.1922., stājas spēkā 07.11.1922., 91.pants

²⁰ Satversmes tiesas 23.04.2019. sprieduma lietā Nr.2018-12-01, 21. punkts

²¹ Satversmes tiesas 10.07.2020. spriedums lietā Nr. 2019-36-01., 9. punkts

Atbilstoši Konvencijas 2. pantam, diskriminācija invaliditātes dēļ ir jebkāda veida nošķiršana, izslēgšana vai ierobežošana invaliditātes dēļ, kuras mērķis ir traucēt vai pilnībā nepieļaut visu politisko, ekonomisko, sociālo, kultūras, pilsonisko vai citu cilvēktiesību un pamatbrīvību atzīšanu, izmantošanu vai īstenošanu vienlīdzīgi ar citiem, **vai kurai ir tādas sekas** un tā ietver visas diskriminācijas formas, tostarp saprātīga pielāgojuma atteikumu.

Ar Konvencijas 4. pantu dalībvalstis apņemas pieņemt visus atbilstošos likumdošanas, administratīvos un citus pasākumus **un veikt visus nepieciešamos, tostarp likumdošanas, pasākumus, lai grozītu vai atceltu pastāvošos likumus, noteikumus**, paražas un praksi, kas rada personu ar invaliditāti diskrimināciju. No Konvencijas 9. panta izriet, ka dalībvalstīm jāveic atbilstoši pasākumi, lai personas ar invaliditāti varētu dzīvot neatkarīgi un pilnvērtīgi piedalīties visās dzīves jomās un lai šīm personām, vienlīdzīgi ar citiem, tiktu nodrošināta arī pieeja fiziskajai videi un transportam.

[4] CSN regulējums

Atbilstoši CSN regulējumam²², ceļš ar īpašo statusu jeb “kopīgs gājēju un velosipēdu ceļš ” ir – atdalīts ceļš vai ceļa daļa, kas paredzēta jauktai gājēju, velosipēdu un elektroskrejriteņu satiksmei un apzīmēta ar CSN 417. zīmi. Savukārt no CSN 271.17. punkta izriet CSN 417. zīmes praktiskā nozīme un funkcija, proti, pa ceļu ar īpašo statusu atļauts braukt tikai ar velosipēdiem un elektroskrejriteņiem un pārvietoties gājējiem, turklāt, velosipēdu un elektroskrejriteņu vadītājiem, ja nepieciešams, jābrauc ar ātrumu, kas nepārsniedz gājēju pārvietošanās ātrumu.

CSN 98. punkts noteic aizliegumu pa ceļu ar īpašo statusu braukt ar mehānisko transportlīdzekli, vienlaikus paredzot izsmeļošu izņēmumu uzskaitījumu. Saskaņā ar CSN 98. punktu, pa ceļu ar īpašo statusu atļauts braukt 1) ceļu uzturēšanas un komunālo dienestu transportlīdzekļiem, 2) specializētajiem tūristu transportlīdzekļiem un, ar attiecīgu Pašvaldības lēmumu un tās noteiktos laika posmos, arī 3) transportlīdzekļiem, kas 3.1) apkalpo tirdzniecības vai citus uzņēmumus, vai 3.2) veic ar īpašumu apsaimniekošanu saistītus darbus.

Atbilstoši CSN 98. punktā noteiktajam deleģējumam tika izdots Pašvaldības Rīkojums, atļaujot darba dienās no plkst. 6.00 līdz plkst. 12.00, bet sestdienās, svētdienās un svētku dienās no plkst. 6.00 līdz plkst. 14.00, pa Vecrīgas ielām ar īpašo statusu braukt un

---

²² CSN 2.19. punkts

stāvēt transportlīdzekļiem, kas apkalpo tirdzniecības vai citus uzņēmumus, vai veic ar īpašumu apsaimniekošanu saistītus darbus.

III Tiesībsarga vērtējums

[5] Visupirms ir norādāms, ka lietā nav strīda par to, vai pamattiesību ierobežojums, kas radies no Pašvaldības izvēlēta risinājuma, ir pieņemts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu. Ir saprotams, ka normatīvie akti Pašvaldībai paredz gan pienākumu, gan tiesības aizsargāt kultūras mantojumu un arī izvēlēties līdzekļus šī mērķa sasniegšanai, tāpat kā normatīvie akti nosaka Pašvaldībai gan tiesības, gan pienākumu organizēt satiksmi.²³ Līdz ar to atzinumā šis jautājums netiks detalizētāk apskatīts.

[6] Ņemot vērā, ka iesniegums tika iesniegts par personu ar invaliditāti tiesību īstenošanu iesniegumā minētajā gadījumā, tiesībsargs pārbaudes lietas ietvaros vērtēs Pašvaldības izvēlēto risinājumu un CSN regulējumu tieši personu ar invaliditāti tiesību uz vides piekļūstamību kontekstā, izvērtējot, vai ierobežojums nerada diskrimināciju.

Tiesībsargs nevērtēs Pašvaldības izvēlēto risinājumu un CSN regulējumu Satversmes 105. pantā garantēto tiesību uz īpašumu kontekstā. Jautājumu par CSN 98. punkta regulējumu Satversmes 105. pantā garantēto personu tiesību uz īpašumu ierobežošanas kontekstā (**nevērtējot personu ar invaliditāti tiesību ierobežojumu**) cita starpā jau skatījusi Administratīvā apgabaltiesa, kas, 2023. gada 14. augusta spiedumā Lietā ieta Nr. A420213221, nekonstatēja CSN 98. punkta neatbilstību Satversmes 105.pantam un nesamērīgu iejaukšanos pieteicēja tiesībās uz īpašumu.

[7] Lai izvērtētu diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu ir nepieciešams konstatēt: 1) vai lietā pastāv aizliegtais diskriminācijas kritērijs, 2) vai tiek īstenota atšķirīga attieksme diskriminācijas

²³ RVC aizsardzības likuma 8. panta pirmā daļa noteic, ka jautājumus par RVC izmantošanu un tās aprobežojumiem nosaka RVC plānojumā, kas, savukārt, saskaņā ar RVC aizsardzības likuma 9. pantu, Vecrīgas gadījumā, ir izstrādājams un apstiprināms Pašvaldības saistošo noteikumu veidā. Proti, Vecrīgas RVC plānojumu deleģēts izstrādāt Pašvaldībai, Pašvaldības saistošo noteikumu veidā, un tajā nosakāma kārtība Vecrīgas izmantošanai un tās aprobežojumiem. Balstoties uz minēto regulējumu, Pašvaldība Noteikumos Nr. 38 Vecrīgu ir iezīmējusi kā īpašu teritoriju, paredzot arī īpašas prasības transporta un satiksmes organizēšanas jautājumiem, ar mērķi nodrošināt Vecrīgas zonā gājēju un velosipēdu satiksmes drošību un prioritāti. Tāpat normatīvie akti nosaka pašvaldībai gan tiesības, gan pienākumu organizēt satiksmi – Ceļu satiksmes likuma 6. pants noteic ceļa pārvaldītāju pienākumus, kuros, cita starpā, ietilpst arī satiksmes organizēšana. Kā Ministrija skaidrojusi tiesībsargam – konkrētajā gadījumā Pašvaldība ir ceļa pārvaldītājs un tā ir tiesīga lemt par attiecīgo, konkrētajai situācijai un sabiedrības interesēm atbilstošo, satiksmes organizācijas risinājumu, t.sk., ielu apzīmējot ar CSN 417. zīmi un nosakot tai īpašo statusu. Līdz ar to tiesībsargs secina, ka CSN 417. zīme uzstādīta, pildot Ceļu satiksmes likuma 6. panta pirmās daļas 2. punktā norādīto pienākumu organizēt satiksmi Vecrīgā, un tas darīts atbilstoši normatīvajam regulējumam par RVC aizsardzību, ņemot vērā Vecrīga, kā kultūras mantojuma un arhitektūras pieminekļa, nozīmi un nepieciešamību to sargāt.

kritērija dēļ un, ja atšķirīga attieksme tiek īstenota – 3) vai tā ir pamatota, proti, vai ir saprātīgs iemesls, leģitīms mērķis un samērīgums.²⁴

[7.1.] Pirmkārt, kā norādīts šī atzinuma **[3]** punktā, invaliditāte ir viens no aizliegtajiem diskriminācijas kritērijiem. Iesniegumā minētajā gadījumā, Pašvaldības izvēlētais risinājums (CSN 417. zīmes uzstādīšana un īpašā statusa noteikšana Vecrīgas ielām), saskaņā ar CSN 98. punktu, liedz pa tām pārvietoties ar mehānisko transportlīdzekli jebkurai personai, tostarp personām, kas dzīvo Vecrīgā. Ierobežojums vienādi attiecināms uz jebkuru personu, kas dzīvo Vecrīgā, tostarp uz personām ar invaliditāti. Tomēr ir nepieciešams norādīt, ka personām ar invaliditāti ir īpašas prasības un nepieciešamības, lai īstenotu mobilitāti, un pie noteiktiem apstākļiem, kas saistīti ar objektīvām grūtībām pārvietoties, tiek piešķirtas arī invaliditātes stāvvietu izmantošanas kartes. Līdz ar to, lai arī Pašvaldības izvēlētais risinājums (CSN 417. zīmes uzstādīšana un īpašā statusa noteikšana Vecrīgas ielām) un CSN 98. punkta regulējums vienādi attiecas uz visām personām, kas dzīvo Vecrīgā, tomēr faktiski tas rada atšķirīgu attieksmi pret personām ar invaliditāti, jo tām, invaliditātes dēļ, tiek būtiski ierobežota vides piekļūstamība (tostarp un jo īpaši piekļuve dzīvesvietai). **Līdz ar to, lietā ir konstatējams gan aizliegtais diskriminācijas kritērijs – invaliditāte, gan atšķirīga attieksme aizliegtā diskriminācijas kritērija dēļ.**

[7.2.] Vērtējot, vai atšķirīgā attieksme ir pamatota, proti, vai tai ir saprātīgs iemesls, leģitīms mērķis un samērīgums, tiesībsargs norāda sekojošo.

Ir atsevišķi vērtējams Pašvaldības izvēlētais risinājums un CSN regulējums kā tāds – tiem ir atšķirīgi leģitīmie mērķi, bet tie abi ir pasākumi, kas ierobežo personu pamattiesības. Līdz ar to, pirmkārt, tiesībsargs vērtēs Pašvaldības izvēlēto risinājumu iesniegumā minētajā gadījumā un papildus tiks vērtēts arī CSN regulējums.

[7.2.1] Pašvaldības izvēlēta risinājuma izvērtējums

Vecrīga ir uzskatāma par sargājamu kultūras mantojumu, un kultūras mantojuma aizsardzība ir atzīstama par saprātīgu iemeslu un leģitīmu mērķi, lai ierobežotu personu ar invaliditāti tiesības, taču tikai tad, ja ir ievērots samērīguma princips.

---

²⁴ Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011., 105.lpp

Vecrīga ir ne vien kultūras mantojuma objekts, bet arī dzīva pilsētas daļa, kurā atrodas arī personu dzīvesvietas un īpašumi, tāpēc Vecrīgas aizsardzības pasākumi ierobežo personu ar invaliditāti tiesības, kā tas noticis lesniegumā minētajā gadījumā. Kultūras mantojuma pārvalde par lesniegumā minēto gadījumu ir skaidrojusi, ka kultūras mantojuma sargāšanai nav jāliedz personām ar invaliditāti vides piekļūstamība, tostarp piekļuve dzīvesvietai. Arī no Pašvaldības mutiski sniegtās informācijas izriet, ka tāds nav bijis Pašvaldības izvēlētais risinājums (CSN 417. zīmes uzstādīšana un īpašā statusa noteikšana Vecrīgas ielām) mērķis, taču tas izvēlēts, jo lēģitīmo mērķi nav bijis iespējams sasniegt ar citiem, mazāk ierobežojošiem, pasākumiem. Pašvaldība norādīja, ka tai bija jānovērš Vecrīgas izmantošana tranzīta braukšanai un, ņemot vērā apstākli, ka visi citi līdzekļi tika izsmelti, piemērotākais risinājums bija daļai Vecrīgas ielu mainīt funkciju un padarīt tās par gājēju ielām, kas, saskaņā ar CSN 98. punktu, nozīmē liegumu pa tām pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem. CSN nebija cita risinājuma, kas vienlaikus ļautu noteiktu gājēju prioritāti, bet nebūtu tik ierobežojošs indivīdu tiesībām. Pašvaldība skaidroja, ka Vecrīgas ielām ir svarīgi un nepieciešami noteikt gājēju prioritāri, taču nav nepieciešams un lēģitīmā mērķa sasniegšanai netraucētu, ja pa Vecrīgu izņēmuma kārtā pārvietotos arī personu ar invaliditāti mehāniskie transportlīdzekļi, ja šīs personas dzīvo Vecrīgā. Pašvaldība mutiski atzina, ka pašlaik izvēlētais risinājums ir problemātisks personu ar invaliditāti vides piekļūstamības kontekstā, taču, Pašvaldības ieskatā, problēma ir tieši CSN 98. punkta regulējumā, kas neparedz nekādus izņēmumus attiecībā uz personām ar invaliditāti. Tāpat uz problemātiku tieši CSN regulējumā tiesībsargam norādīja arī Policija.

Tiesībsarga ieskatā saprotams un pamatots ir Pašvaldības izvēlētais risinājums Vecrīgas ielām mainīt funkciju un statusu – paredzot tajās gājēju prioritāti. Vecrīgas ielu šaurība un blīvā apbūve ir objektīvs apstāklis, kas tiešā veidā nozīmē mehānisko transportlīdzekļu kustības objektīvi radītus draudus Vecrīgas kultūras mantojumam, kā arī gājēju un velosipēdistu drošībai. Mehānisko transportlīdzekļu kustība apdraud Vecrīgas kultūrmantojumu arī braukšanas ātruma un potenciāli negatīvas braukšanas kultūras dēļ. Līdz ar to, tiesībsargs secina, ka ir pamatoti Vecrīgas ielām mainīt funkciju, padarot tās par gājēju ielām, lai tādā veidā fiziski pasargātu Vecrīgu, kā kultūras mantojuma objektu, kā arī, pastarpināti, lai to attīstītu, kā kultūras mantojuma objektu, un nodrošinātu Vecrīgā, kā tūrisma objektā, kurā nepieciešama brīva gājēju kustība, šo satiksmes dalībnieku drošību.

Tiesībsargs nekonstatē, ka CSN būtu kāda cita norma, kas paredzētu līdzvērtīgu risinājumu Pašvaldības izvēlētajam, proti iespēju noteikt ceļam vai ielai funkciju ar gājēju prioritāti, bet kas

būtu mazāk ierobežojoša attiecībā uz personu ar invaliditāti tiesībām vides piekļūstamības kontekstā. Tāpat nebūtu derīgi dažādi citi CSN risinājumi, kas nemainītu ielas vai ceļa funkciju (padarot tos par gājēju ceļiem), bet tikai liegtu iebraukšanu noteiktām mehānisko transportlīdzekļu kategorijām, jo šādi risinājumi savā būtībā neparedz un negarantē gājēju un velosipēdistu prioritāti un drošību, turklāt tie paredz pārāk daudz izņēmumu²⁵. **Līdz ar to, tiesībsargs secina, ka Pašvaldības izvēlētais risinājums ir bijis pamatots un nepieciešams legítimā mērķa sasniegšanai, proti, Vecrīgas, kā kultūras mantojuma objekta aizsardzībai un attīstībai, ir nepieciešams daļai Vecrīgas ielu mainīt funkciju, padarot tās par gājēju un velosipēdistu ielām.**

Attiecīgi, tiesībsargs konstatē, ka problemātika konkrētajā lietā nav saistāma ar Pašvaldības izvēlēto risinājumu kā tādu, bet gan ar pašu CSN 98. punkta regulējumu, tāpēc turpmāk tiks sniegts CSN 98. punkta izvērtējums.

[7.2.2] CSN 98. punkta izvērtējums

CSN 98. punktā ir noteikts ierobežojums jeb aizliegums pa ietvēm, gājēju un/vai velosipēdistu ceļiem, tostarp ceļiem ar īpašo statusu, pārvietoties mehāniskajiem transportlīdzekļiem. Norma ir skaidra, konkrēta un tā neparedz plašas interpretācijas iespējas. Vienlaikus norma noteic, ka ierobežojums nav absolūts, paredzot izņēmuma gadījumus, kā arī skaidri nosakot deleģējumu pašvaldībai lemt par izņēmuma gadījumiem, t.i., vienīgā Pašvaldības rīcības brīvība CSN 98. punkta kontekstā ir izvēlēties **laika posmus**, kad pa ceļiem ar īpašo statusu drīkst braukt transportlīdzekļi noteiktiem mērķiem. Pašvaldībai nav rīcības brīvības izvēlēties personu grupas vai mērķus, kad pieļaujami izņēmumi no CSN 98. punkta ierobežojuma. Personas ar invaliditāti normā nav minētas.

Attiecīgi turpmāk tiks vērtēta ierobežojuma atbilstība samērīguma principam. Samērīguma principa kontekstā jāvērtē 1) vai līdzekļi ir piemēroti legítimā mērķa sasniegšanai, 2) vai rīcība ir nepieciešama (t.i., vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem) un 3) vai rīcība ir atbilstoša (t.i., vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu).²⁶

²⁵ Piemēram, uzstādot CSN 259.2. apakšpunktā minēto 302. zīmi, kas nosaka aizliegumu braukt jebkādiem transportlīdzekļiem zīmes darbības zonā, vai CSN 259.3. apakšpunktā minēto 303. zīmi, kas nosaka aizliegumu braukt mehāniskajiem transportlīdzekļiem, netiktu sasniegts tāds pat rezultāts, kā 417. zīmes izmantošanas gadījumā, jo, atbilstoši CSN 262. un 263. punktam, minēto zīmju darbībai ir pārāk daudz izņēmuma gadījumu, taču mērķa sasniegšanai – sargāt Vecrīgas kultūrvēsturisko mantojumu un noteikt arī gājēju un velosipēdistu satiksmes prioritāti un drošību, nepieciešams, lai izņēmuma gadījumu loks, būtu pēc iespējas šaurāks.

²⁶ Satversmes tiesas 16.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03, 20. punkts

CSN 98. punktā noteiktais ierobežojums izriet no pašas šo ceļu funkcijas un mērķa, kas ir – gājēju un velosipēdistu prioritāte un drošība. Attiecīgi secināms, ka CSN 98. punkta un no tā izrietošā ierobežojuma leģitīmais mērķis ir satiksmes dalībnieku (gājēju un velosipēdistu) drošība. Uz šādu leģitīmo mērķi CSN regulējumam norādīja arī Ministrija savā atbildes vēstulē Pašvaldībai.

Ir saprotams, ka augstāk minētais mērķis ir sasniedzams tikai tad, ja tiek izslēgta mehānisko transportlīdzekļu kustība un tādā veidā novērsti jebkādi draudi satiksmes dalībnieku drošībai, jo mehānisko transportlīdzekļu kustība ir objektīvs apstāklis, kas apdraud satiksmes dalībnieku drošību. **Līdz ar to, tiesībsargs secina, ka ir pamatoti aizliegt mehānisko transportlīdzekļu kustību pa ceļiem, kuru funkcija ir gājēju prioritātes nodrošināšana, tostarp arī pa ceļiem ar īpašo statusu un, attiecīgi, ir arī pamatoti CSN 98. punktā noteikt vispārīgu aizliegumu pa noteikta veida ielām un ceļiem pārvietoties ar mehānisko transportlīdzekli.**

Vienlaikus ir nepieciešams vērtēt šī aizlieguma attiecināmību uz personām ar invaliditāti. Tiesībsargs piekrīt Ministrijas paustajam, ka tiesību normās nevar paredzēt visus iespējamus izņēmuma gadījumus, tomēr izņēmumi attiecībā uz personām ar invaliditāti nav uzskatāmi par neiedomājamiem, netipiskiem vai neparedzamiem. Ir saprotams, ka pa ielām un ceļiem, kuru funkcija un mērķis ir gājēju prioritāte un drošība, nevar paredzēt vispārīgu atļauju jebkurai personai ar invaliditāti pa tiem pārvietoties ar mehānisko transportlīdzekli, jo tas būtiski ietekmētu leģitīmā mērķa (satiksmes dalībnieku drošība) sasniegšanu. Tajā pat laikā, tiesībsarga ieskatā, nesamērīgi ir izņēmumus neattiecināt uz noteiktām personu ar invaliditāti grupām – kas dzīvo zonās, kur darbojas CSN 98. punkta ierobežojums, un kam izsniegta invaliditātes stāvvietu izmantošanas karte.

Tiesībsargs norāda, ka invaliditātes stāvvietu izmantošanas karte netiek izsniegta jebkurai personai ar invaliditāti. Šāda karte tiek izsniegta tikai personām, kam ir kustību vai gaitas traucējumi, vai personām ar I grupas redzes invaliditāti.²⁷ Tādejādi mehāniskais transportlīdzeklis var būt nepieciešamība, lai īstenotu vides pieklūstamību.

Papildus tiesībsargs norāda, ka konkrētajā gadījumā Iesniedzējai (vadoties no Ministrijas ieteikuma Pašvaldībai) būtu jāspēj cauri visai Vecrīgai nogādāt divus bērņus ar invaliditāti līdz dzīvesvietai, izmantojot dažādus palīglīdzekļus, kas principā vienai personai nav izdarāms. Iesniedzējai elementārai sadzīves īstenošanai vienmēr būtu jāpiesaista vismaz viena atbalsta persona, kas

---

²⁷ CSN 246. punkts

palīdzētu ar vienu no bērniem. Tiesībsargs uzsver, ka Vecrīgas bruģis pats par sevi nav pieklūstams un var radīt ne tikai kaitējumu ratiņkrēslam, bet arī cilvēkam, kas tajā atrodas, turklāt, lai pārvietotos pa Vecrīgas bruģi, ratiņkrēslam ir nepieciešams papildus tehniskais aprīkojums.²⁸ Turklāt jautājums ir arī par to, vai un cik efektīvi būtu Ministrijas piedāvātie alternatīvie pārvietošanās līdzekļi personām ar invaliditāti ziemā, kad Vecrīgā uz bruģa sasniedzis sniegs.

Tiesībsargs norāda, ka pašlaik CSN jau paredz atsevišķus izņēmumus tieši personām ar invaliditāti²⁹, tomēr starp tiem nav izņēmums no CSN 98. punkta ierobežojuma. Tai pat laikā CSN 98. punkts paredz izņēmumus no tajā minētā ierobežojuma citiem mērķiem (īpašuma uzturēšana, tūrisms, preču piegāde). Tiesībsarga ieskatā vēl viena izņēmuma iekļaušana CSN 98. punktā attiecībā uz personām ar invaliditāti, kas dzīvo noteiktajā zonā un kam ir izsniegta invaliditātes stāvvietu izmantošanas karte, netraucētu sasniegt augstāk minēto legítimo mērķi, jo šādu personu (personas ar invaliditāti, kam izsniegta invaliditātes stāvvietu izmantošanas karte un kas **dzīvo** CSN 417. zīmes darbības zonā) skaits varētu būt salīdzinoši neliels (ņemot vērā apstākli, ka personu ar invaliditāti stāvvietu izmantošanas kartes netiek izsniegtas jebkurai personai ar invaliditāti) un, attiecīgi, būtiski nepalielinātu mehānisko transportlīdzekļu satiksmes intensitāti uz ielām ar īpašo statusu. Tādejādi minētā izņēmuma iekļaušana būtu samērīga ar sabiedrības interesēm uz gājēju un velosipēdistu drošību, jo tās tiktu minimāli skartas, pretī iegūstot ievērojamu atvieglojumu personu ar invaliditāti tiesību nodrošināšanā.

Līdz ar to, tiesībsarga ieskatā, CSN 98. punktā noteiktais ierobežojums ir piemērots legītimā mērķa (gājēju un velosipēdistu drošībai) sasniegšanai, tomēr tas ir nesamērīgs attiecībā pret personām ar invaliditāti, kam ir piešķirta invaliditātes stāvvietu izmantošanas karte un kas dzīvo konkrētajā teritorijā. Papildus tiesībsargs norāda, ka šis ierobežojums nav nepieciešams, jo minēto mērķi var sasniegt arī ar mazāk ierobežojošu CSN 98. punkta regulējumu. Attiecīgi, nekonstatējot nepieciešamību, ir secināms, ka ierobežojums nav atbilstošs samērīguma principam.

Atbilstoši Konvencijas 2. pantam, diskriminācija invaliditātes dēļ ir jebkāda veida nošķiršana, izslēgšana vai ierobežošana invaliditātes dēļ, kuras mērķis ir traucēt vai pilnībā nepieļaut visu politisko, ekonomisko, sociālo, kultūras, pilsonisko vai citu cilvēktiesību un pamatbrīvību atzīšanu,

---

²⁸ [Vecrīgas bruģa labirintos. Invalidu un viņu draugu apvienība "Apeirons." 2017.](#)

²⁹ Piemēram, CSN 263. punktā par 302., 303. un 327. ceļa zīmi un CSN 276.18. apakšpunktā par 523. ceļa zīmi

izmantošanu vai īstenošanu vienlīdzīgi ar citiem, vai kurai ir tādas sekas un tā ietver visas diskriminācijas formas, tostarp saprātīga pielāgojuma atteikumu.

CSN 98. punkta regulējums ietekmē personu ar invaliditāti tiesības vides piekļūstamības kontekstā un tā sekas, attiecībā uz šīm personām, ir būtiski ierobežota vides piekļūstamība. **Nemot vērā, ka ierobežojums nav samērīgs, un tas rada atšķirīgu attieksmi invaliditātes dēļ, ir konstatējams, ka tas ir diskriminējošs.**

[7] Labas pārvaldības princips

Labas pārvaldības princips tieši minēts Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pantā, kurā noteikti valsts pārvaldes principi, tostarp, minētā panta piektajā daļā norādīts, ka valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu, kura mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Tomēr norādāms, ka labas pārvaldības princips ir ne vien šauri tulkojams administratīvā procesa princips, bet arī vispārējs tiesību princips un konstitucionāls princips, kas atvasināms gan no Satversmes 1. panta, gan 89. panta, turklāt laba pārvaldība ir arī politikas un valsts pārvaldes iekšējas funkcionēšanas vērtība.³⁰ Labas pārvaldības principam ir virkne konkretizācijas elementu un starp tiem, cita starpā, ir arī **cilvēktiesību ievērošana, pārvaldes darbība sabiedrības interesēs un pārvaldes efektīva darbība un pastāvīga uzlabošana**. Attiecīgi, laba pārvaldība ir priekšnoteikums cilvēktiesību ievērošanas sekmēšanai, un efektīvu pamattiesību aizsardzību valsts pārvaldes iestādēs var nodrošināt tikai tad, ja iestādes ievēro labas pārvaldības principu.³¹ Caur labu pārvaldību pamattiesībās ienāk tiesības uz efektīvu valsts pārvaldi un, attiecīgi, labas pārvaldības principa viens no elementiem ir kompetents un efektīvs civildienests, kas, piemēram, nozīmē arī šī dienesta personas pienākumu rīkoties aktīvi arī tiesiski neskaidrā situācijā, nevilcinoties, pieliekot visas pūles rezultatīvam lietas atrisinājumam. Proti, valsts pārvaldei ir jāfunkcionē ne tikai tiesiski, bet vēl jo vairāk — arī efektīvi³² un, ja tas netiek darīts, aktualizējams ir jautājums par to, vai tiek ievērots labas pārvaldības princips.

Līdz ar to, lai ievērotu labas pārvaldības principu, jebkurai valsts pārvaldes iestādei būtu jādarbojas sabiedrības interesēs un jānovērš dažādi trūkumi normatīvajā regulējumā — gan, ja uz problēmu norādījusi privātpersona, gan, ja uz to norādījusi cita iestāde, gan arī — ja pati iestāde to ir konstatējusi.

---

³⁰ [Labas pārvaldības princips. J.Neimanis. 2013.](#)

³¹ [Labas pārvaldības princips. A.Kovalevska. 2005.](#)

³² [Labas pārvaldības princips. J.Neimanis. 2013.](#)

Tiesībsargs vērs uzmanību, ka šīs lietas ietvaros tiesībsargs ieguva informāciju gan no Ministrijas, gan Pašvaldības, kas bija komunicējusi ar Ministriju par konkrēto situāciju, lai rastu risinājumu. Tiesībsargs vērsa Ministrijas uzmanību uz iespējamiem trūkumiem CSN regulējumā 2024. gada martā, savukārt Pašvaldība – 2024. gada maijā. Ministrija atbildē tiesībsargam norādīja uz iespēju interpretēt CSN normu privātpersonai labvēlīgi, ko pati norma neparedz. Savukārt, Pašvaldībai Ministrija sniedza cita satura informāciju – skaidrojot, ka personām ar invaliditāti CSN regulējumā nevar paredzēt izņēmumus un ka šīs personas vides piekļūstamību var īstenot, izmantojot dažādus palīgīdzekļus. Līdz ar to var secināt, ka Ministrijas sniegtais viedoklis tiesībsargam un Pašvaldībai nesaskan un ir pretrunā, tādejādi nav saprotams, kāda ir Ministrijas nostāja šajā jautājumā. Tiesībsarga ieskatā Ministrija nav ar pienācīgu rūpību izvērtējusi CSN 98. punkta ierobežojuma reālās sekas personām ar invaliditāti, tāpēc veidojas gan pretrunas, gan arī formālu un praktiski neīstenojamu risinājumu piedāvāšana Pašvaldībai un tiesībsargam.

Tiesībsargs norāda, ka augstāk minētā Ministrijas rīcība nav atbilstoša nedz aktīvas, nedz efektīvas valsts pārvaldes idejai, līdz ar to nav atbilstoša labas pārvaldības principam. **Līdz ar to tiesībsargs konstatē labas pārvaldības principa pārkāpumu Ministrijas darbībā.**

IV Tiesībsarga rekomendācijas

[8] Tiesībsargs, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25. panta pirmo un trešo daļu, pabeidz pārbaudes lietu Nr. 2024-65-24D ar šādām rekomendācijām **Ministrijai**:

[8.1.] organizēt diskusiju par šajā atzinumā identificētajām problēmām saistībā ar vides piekļūstamību personām ar invaliditāti CSN 98. punkta kontekstā, tostarp, par vides piekļūstamību personām ar invaliditāti, kas dzīvo Vecrīgā, diskusijā iesaistot arī citas atbildīgās institūcijas (Pašvaldību, Policiju), lai panāktu iespējami labāko, taisnīgāko risinājumu, kā arī novērstu riskus negodprātīgai izņēmumu gadījumu izmantošanai;

[8.2] pamatojoties uz diskusijas rezultātiem, **veikt grozījumus CSN 98. punkta regulējumā**, novēršot tā radīto diskrimināciju invaliditātes dēļ.

Tiesībsargs lūdz Ministriju sniegt informāciju par pirmās rekomendācijas izpildi – divu mēnešu laikā no šī atzinuma saņemšanas dienas, un otrās rekomendācijas izpildi – sešu mēnešu laikā no šī atzinuma saņemšanas dienas.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25. panta ceturto daļu, atzinumam ir rekomendējošs raksturs. Līdz ar to atzinums nav pārskatāms vai pārsūdzams.

Tiesībsargs norāda, ka Iesniedzējai un atzinumā minētajām institūcijām tika nosūtīti atsevišķi atzinumi.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons